Beszámoló a települési védőnői ellátásról

2015. május 13-i testületi ülésre

Tisztelt Képviselő Testület!

2013. szeptemberétől látom el a községben a védőnői teendőket, mint tartós helyettes. **Örömömre szolgál, hogy megismerkedhetünk,** és **munkámról tájékoztathatom Önöket.** Mivel lehetséges, hogy magáról a védőnői teendőkről sem mindenki rendelkezik pontos információkkal ezért, a konkrét helyi adatokon kívül egy átfogó képet szeretnék nyújtani arról, mit is takar a területi védőnői munka napjainkban.

A védőnői munkáról általánosságban:

A védőnői szolgálat 100 éve működik az állami közszolgáltatások rendszerében. A védőnői ellátás magas szintű, egészségorientált képzettséggel, országos lefedettséggel működik**.** A védőnő preventív tevékenység végzésére képzett, védőnői diplomával rendelkező egészségügyi szakember.

A védőnői ellátás feladata az egészségfejlesztés, a betegségek megelőzése, megbetegedés esetén az egészségi állapot mielőbbi helyreállítása, a szövődmények megelőzése, tartós betegség esetén a lehető legjobb állapot elérésében való közreműködés.

A védőnő a jogszabályok, és módszertani útmutatók által meghatározott feladatait önállóan végzi, ennek során kapcsolatot tart és együttműködik a háziorvossal, házi gyermekorvossal, továbbá a szakellátás, közoktatás, a gyermekjóléti, szociális és családsegítést végző intézmények illetékes szakembereivel.

A területi védőnői ellátást a 49/2004. ESZCSM rendelet szabályozza, melyet rövidített formában (a mellékletek kivételével) az alábbiakban olvashatnak.

49/2004. (V. 21.) ESZCSM rendelet
a területi védőnői ellátásról

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 97. §-ának *b)* pontjában és az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 247. §-a (2) bekezdésének *f)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján – a 8. § (2) bekezdésének *a)–c)* pontja vonatkozásában az oktatási miniszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. § E rendelet hatálya a területi védőnői ellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatóra, valamint ezen szolgáltató fenntartójára/tulajdonosára terjed ki.

2. § (1) Területi védőnői ellátást az egészségügyi főiskolai karon védőnői oklevelet szerzett vagy azzal egyenértékűnek elismert oklevéllel rendelkező védőnő (a továbbiakban: védőnő) nyújthat.

(2) Védőnőt csak védőnő helyettesíthet.

(3) A védőnő ellátási területe az Eütv. 152. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint megállapított védőnői körzetre terjed ki.

3. § A védőnő feladata:

***a)* a nővédelem**, ezen belül

aa) a családtervezéssel kapcsolatos tanácsadás,

ab) az anyaságra való felkészülés segítése,

ac) a lakossági célzott szűrővizsgálatok szervezésében részvétel;

***b)* a várandós anyák gondozása** a külön jogszabályban foglaltak szerint;

c) **a gyermekágyas időszakban segítségnyújtás** és tanácsadás az egészségi állapottal, az életmóddal, szoptatással, valamint a családtervezéssel kapcsolatban;

***d)* az újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig a gyermekek gondozása**, ennek során

da) a törvényes képviselővel előzetesen egyeztetett gondozási terv alapján a családlátogatás, védőnői tanácsadás keretében célzott és szükséglet szerinti gondozás végzése, továbbá a harmonikus szülő-gyermek kapcsolat kialakulásának, a gyermek nevelésének és szocializációjának segítése, valamint a gyermek fejlődéséhez igazodóan az egészséges életmódhoz szükséges ismeretek nyújtása,

db) az újszülöttek, a koraszülöttek, a kissúllyal születettek, valamint az egészségi és környezeti ok miatt veszélyeztetett csecsemők és gyermekek pszichoszomatikus fejlődésének fokozott figyelemmel kísérése és segítése,

dc) a szoptatás és az anyatejes táplálás fokozott figyelemmel kísérése, az anyatejjel való táplálás ösztönzése különösen az első 6 hónapban, az anya tanítása a szoptatás helyes technikájára, a tejelválasztás fokozásának és fenntartásának módjaira; fokozott figyelemmel minden korcsoportban az életkornak, egészségi állapotnak és fejlettségi szintnek megfelelő táplálásra és táplálási nehézségekre,

dd) a külön jogszabály szerinti, 0–4 napos életkorban elvégzendő szűrővizsgálatok meglétének ellenőrzése, a törvényes képviselő tájékoztatása az életkorhoz kötött – külön jogszabályban meghatározott – kötelező vizsgálatokról, az *1. számú melléklet* szerinti vizsgálatok elvégzése a módszertani ajánlások alapján és az észlelt eltérésről a házi gyermekorvos, illetve a háziorvos (a továbbiakban együtt: háziorvos) írásban történő értesítése,

de) a gyermek fejlődését veszélyeztető tényező észlelésekor a háziorvos, illetve a gyermekjóléti szolgálat haladéktalan értesítése mellett a veszélyeztetett gyermek és családjának fokozott gondozásba vétele,

df) a család felkészítése a beteg csecsemő és gyermek otthoni ápolására,

dg) az egészségi ok miatt fokozott gondozást igénylő, a krónikus beteg, a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. §-ának *a)* pontja szerinti fogyatékossággal élő, valamint a magatartási zavarokkal küzdő gyermek és családja életviteléhez segítségnyújtás és tanácsadás együttműködve a háziorvossal és szükség esetén más illetékes szakemberekkel,

dh) a családok tájékoztatása az életkorhoz kötött védőoltások fontosságáról, a védőoltások szervezése, nyilvántartása, jelentése a külön jogszabályban, módszertani levélben foglaltak szerint;

***e)* az óvodában a védőnői feladatok végzése, az oktatási intézményben a tanulók ellátása a külön jogszabályban foglaltak szerint;**

***f)* az oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korú gyermek gondozása;**

***g)* családgondozás keretében,**

ga) a gondozott családban előforduló egészségi, mentális és környezeti veszélyeztetettség megelőzése, felismerése érdekében segítségnyújtás a helyes életvitelhez, a harmonikus, szerető családi környezet kialakításához,

gb) soron kívüli családlátogatás végzése a nevelési-oktatási intézményt ellátó védőnő írásbeli jelzése alapján,

gc) a gyermekjóléti szolgálat és a háziorvos írásos értesítése, ha a törvényes képviselő a területi védőnői ellátás (a családlátogatás) igénybevételét megtagadja, illetve hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása, a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása vagy egyéb súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén,

gd) figyelemfelhívás a népegészségügyi szűrővizsgálaton történő megjelenés fontosságára, továbbá tájékoztatás az önkéntesen igénybe vehető ajánlott szűrővizsgálatokról.

4. § (1) A védőnő a 3. §-ban foglalt tevékenységét

a) a fenntartó/tulajdonos által biztosított **tanácsadó helyiségben** (a továbbiakban: tanácsadó)

b) **a családok otthonában**

c) **a nevelési-oktatási intézményben**

d) a közösségi programokra alkalmas helyszíneken az e rendeletben foglaltak szerint végzi.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontja szerinti tanácsadó műszaki és egyéb előírásait a *4. számú melléklet*, az alapfelszerelését az *5. számú melléklet* tartalmazza.

5. § (1) Egy védőnői körzetben a védőnő által ellátható nők (várandós, gyermekágyas anyák), gyermekek (újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig) és az oktatási intézménybe nem járó otthon gondozott tanköteles korú gyermekek száma összesen legfeljebb 250 fő lehet.

(2) Amennyiben az iskolai védőnői feladatok ellátása teljes munkaidejű iskolavédőnő foglalkoztatásával nem biztosított, akkor a területi védőnő – a (3)–(4) bekezdésben foglaltak szerint – az oktatási intézmény(ek)ben is ellátja a védőnői feladatot.

(3) A (2) bekezdés szerinti esetben a területi védőnő által a körzetében és az oktatási intézmény(ek)ben ellátható gondozottak száma nem haladhatja meg a 750 pontértéket.

6. § (1) A védőnő a gondozási feladatait önállóan végzi, ennek során kapcsolatot tart és együttműködik

***a)* az egészségügyi alapellátás és ezen belül kiemelten a háziorvosi ellátás, továbbá a szakellátás,**

***b)* a közoktatás,**

***c)* a gyermekjóléti, a szociális és családsegítést végző intézmények illetékes szakembereivel.**

(2) A védőnő és a háziorvos gondozással kapcsolatos szakmai véleménykülönbsége esetén – bármely fél kezdeményezésére – a háziorvosi ellátás és a védőnői ellátás illetékes szakfelügyelője közös álláspontot alakít ki.

7. § A védőnő az általa gondozott személyekről egészségügyi dokumentációt vezet.

Az alábbiakban az intézményekben végzendő munkát foglalom össze.

A védőnői munka az iskolában az alábbiakból áll:

1. Tisztasági vizsgálat: rendelet írja elő, hogy negyedévente (szeptember, január, április hóban) kell kötelezően valamennyi gyermeket megvizsgálni. **Fő célja a fejtetvesség kiszűrése.** A vizsgálatról jelentést kell küldeni a Népegészségügyi Intézet felé. Indokolt esetben (pl. ha jelzés érkezik fejtetű észleléséről) természetesen rendkívüli szűrést kell végezni, pozitivitás esetén addig ismételni a vizsgálatokat, amíg az adott osztályban 3-szor negatív eredmény lesz.
2. Szűrővizsgálatok: az **ált. iskolában kétévente kell szűrővizsgálatokon** részt vennie minden gyermeknek. A szűrésre kötelezett osztályokban. (2. 4. 6. 8. oszt.) orvosi vizsgálatokra időpontot egyeztetek, elvégzem a védőnői szűréseket (súly-, magasság-, vérnyomásmérés, látásélesség, színlátás- és hallásvizsgálat stb.) mindezekkel járó adminisztrációt, szükséges beutalók kiosztását, begyűjtését.
3. Védőoltások: az **iskolai oltások** két korosztályt érintenek: **6. és 7. osztályosokat**. Az oltásra kijelölt osztályok létszámának, névsorának beszerzése után időpontot egyeztetek az iskolával, az oltóorvossal. A szülőket értesítem, az oltás lebonyolításában közreműködöm, az adminisztrációt elvégzem. A védőoltást és a szűrővizsgálatokat minden ide járó gyermeknél az intézményt ellátó orvos: Dr. Mentes Szilvia végzi a védőnői tanácsadóban, ill. az iskolában.
4. Egészségnevelési órák tartása: fontos, hogy az egészséges életmódról, táplálkozásról, a serdülőkorról, káros szenvedélyekről minél több információhoz jussanak a gyerekek. Ennek elősegítésére igény szerint órákat tartok az osztályokban. Az órák témáit részben az osztályfőnökök igénye, részben, pedig az iskola-egészségügyi szakmai ajánlások alapján állítom össze.
   Amennyiben igény és lehetőség van rá, részt veszek, ill. segítséget nyújtok az iskolában tartandó egészségnap lebonyolításában, szervezésében, ill. szülői értekezleten.

Védőnői munka az óvodában:

1. Tisztasági vizsgálatok: a fent leírtak szerint.
2. Egészségnevelési foglalkozások, szülői értekezleten részvétel: igény szerint.
3. Védőoltás, ill. szűrővizsgálat ennek a korosztálynak előírás szerint nem intézményi keretek között, hanem tanácsadáson történik. Kivétel, ha járványügyi okból azt a Népegészségügyi Intézet elrendeli (pl. 4 éve H1N1 elleni oltás).

Helyi adatok 2014. dec. 31-i állapot szerint:

Várandós anyák száma: 18 fő (2014-ben újonnan nyilvántartásba vett: 28 fő)
Csecsemők (0-1 éves) száma: 30fő
Kisdedek (1-3 éves) száma: 63 fő
Kisgyermekek (3-7 éves) száma: 126 fő
Gondozott családok száma: 188
Óvodások létszáma: 119 fő
Iskolások létszáma: 165 fő

Jelen állapot (2015. május 06.):

Várandósok száma: 16 fő (idén újonnan nyilvántartásba vett: 11 fő)
Csecsemők száma: 31 fő (idén született: 15 fő)
Kisdedek száma: 62 fő
Kisgyermekek száma: 127 fő
Óvodások létszáma: 127 fő
Iskolások létszáma: 169 fő

Az országosan jellemző születésszám csökkenés településünkön nem érzékelhető. Az utóbbi években is 30-40 közötti újszülöttel gyarapodott évente a falu, valamint a beköltözések révén is emelkedik a létszám.

Röviden az Öttevényen folyó munkáról:

Körzetemben munkám fő területei a fentiek szerint: **várandós anyák gondozása**, a nővédelem, a **kisgyermekek gondozása** (újszülött kortól az iskolába kerülésig), és az **intézmények ellátása.**

Az ellátás színterei: a családok otthona, a védőnői tanácsadó, ill. az intézmények.

2014-ben összesen **272 családlátogatást** végeztem, **átlagosan 23 családot látogattam meg havonta**. Örömmel mondhatom, hogy a családok szívesen fogadnak. Helyettesként nyilván nem tudok olyan gyakorisággal eljutni a gondozottakhoz, mint amikor teljes státuszban történt az ellátás, de ezt a családok elfogadták, megértik és inkább a tanácsadásokat veszik igénybe.

A **tanácsadásokon a megjelenések száma 2014-ben** összesen **920** volt, **átlagosan 76-an kerestek fel havonta**. Heti 2-szer van védőnői tanácsadáson erre lehetőségük a családoknak (kedd és szerda: 13-15-ig, de igény szerint más időpont is kérhető), ill. szerdán 10-12-ig a gyermekorvossal közös tanácsadás a helyi orvosi körzetbe tartozók részére. A várandós anyák, ill. csecsemőket és kisgyermekeket nevelő családok rendszeresen eljárnak tanácsadásomra. Az évenkénti **kötelező szűrővizsgálatokon: 1.2.3.4.5.6 éves korban** kivétel nélkül **megjelennek** azok a családok is, akik nem a helyi orvosi körzetet választják, hanem más gyermekorvosuk van. Itt a kortól függően egyre komolyabb szűréseket kell elvégezni, a súly és magasságmérésen túl 3 éves kortól már látás és hallásszűrés, vérnyomásmérés, alapos kikérdezés történik, hogy az eltérések mielőbb felismerésre és kezelésre kerüljenek.

Kivételes adottságú olyan szempontból a körzet, hogy kevés a veszélyeztetett gondozottak száma. Jelenleg a 0-6 éves gondozottak között kizárólag egészségügyi szempontból vannak ilyen családok, ahol a kisgyermek valamilyen tartós betegséggel küzd (pl. asztma, valamilyen okból fejlesztésre szorul, vagy koraszülött volt), összesen 13 fő az eü. okból veszélyeztetett.

A szociális problémák, ha vannak is, a 0-6 éveseket gondozó családokban nem vezettek odáig egy esetben sem, hogy olyan veszélyhelyzet alakult volna ki, amiben nekem azonnali intézkedést vagy jelzést kellett volna tennem. Ennek megelőzésében nagy segítség a gyermekjóléti szolgálat családgondozója, akivel közös családlátogatásokat is végeztünk.

Úgy érzem, hogy az **intézményekkel is jó munkakapcsolatom** van. Az előírt szűrések (2. 4. 6. 8. osztály vizsgálata és a negyedévenkénti fejtetűszűrés az egész intézményre vonatkozóan és az óvodában) valamint az oltások (6. 7. osztály 2-2 alkalom), zökkenőmentesen lezajlottak, amiben az iskola, óvoda mindig segítőkész és partner. Az egyik fejtetűszűrés alkalmával észlelt pozitív esetek miatt abban az osztályban az előírtnál gyakrabban végeztem ellenőrzést, a jó szülői hozzáállásnak köszönhetően nem alakult ki tömeges fertőzés. Az iskolában az órák tartása szervezés alatt áll.

Jól együtt tudok dolgozni a gyermekorvossal, háziorvossal, gyermekjóléti szolgálattal, az önkormányzat hozzáállása is pozitív volt az elmúlt évben a védőnői szolgálathoz és személyemhez. A fenntartáson kívül eszközfejlesztésre is sor került, korszerűbb magzati szívhanghallgató és digitális csecsemőmérleg vásárlására nyílt lehetőség a nyár folyamán.

Segítségüket, együttműködésüket ezúton is köszönöm!

Munkám jelentős részét képezi az adminisztráció, melyet nagyrészt számítógépen végzek. A különböző jelentéseket is interneten keresztül készítem és továbbítom. Ehhez rendelkezésre áll a megfelelő gép és program.

Köszönöm, hogy elolvasták beszámolómat, minden felmerülő kérdésükre szívesen válaszolok a testületi ülésen.

Öttevény, 2015. május 06.

Bognárné Takács Katalin
védőnő